

для виконання відповідних функцій на період ліквідації суб'єкта господарювання, укладатимуться строкові трудові договори. Звільнення таких працівників буде здійснюватися за п. 2 ст. 36 КЗпП у зв'язку із закінченням строку трудового договору [3].

Процедура банкрутства підприємства та пов'язані з нею соціальні проблеми звільнення та працевлаштування працівників у цілому досить регламентовані вітчизняним законодавством. Водночас у правозастосовчій практиці нерідко виникають ситуації, які вимагають додаткового осмислення і регламентації, які стосуються, в першу чергу, проблем соціального захисту працівників, що звільняються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висновки Верховного Суду України, викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду справ на перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п.1 ч. 1 ст. 335 ЦПК України, за II півріччя 2012 р. Спори, що виникають із трудових правовідносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/015086E4725D2B54C2257B7B004CAFE2](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/015086E4725D2B54C2257B7B004CAFE2)

2. Гарантії работников в случае ликвидации или реорганизации предприятия, учреждения, организации. Разъяснение Министерства юстиции Украины. – 25 января

2011 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.profiwins.com.ua/ru/

3. Кодекс законів про працю України. – Х. : Одиссей, 2007. – 159 с.

4. Про оплату праці: Закон України від 21 квітня 2011 року № 3258-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 року № 2343-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

6. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/page2>

7. Про судову практику в справах про банкрутство: Постанова Пленуму Верховного Суду № 15 від 18 грудня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-09>

8. Професійна спільнота конкурсного права підбила підсумки року роботи за новою редакцією Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.commerciallaw.com.ua/uk/eventnews/>

9. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

УДК 34:004.738.5

ТЕОРІЯ ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

Усеїнова Г. С.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри правосуддя
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: Стаття пропонує концепцію складання та особливостей «Договору на сайті», його ролі, функцій, мети, принципів, методів, що до нього застосовуються, основ правового регулювання спірних правовідносин, можливих превентивних заходів.

Ключові слова: інтернет, право, договір, інтернет-право, інтернет-простір.

Аннотация: Статья представляет на рассмотрение концепцию составления и особенностей «Договора на сайте», его роли, функций, целей, принципов, методов, которые к нему могут быть применены, основы правового регулирования спорных правоотношений, возможных превентивных мер.

Ключевые слова: интернет, право, договор, интернет-право, интернет-пространство.

Annotation: This article is about concept of «Agreement on the Site», its role, functions, methods, which could be applied, basic legal regulation controversial relations and possible preventive measures etc.

Key words: internet, law, agreement, internet-law, internet-space.

Інтернет все більше охоплює різноманітні сфери життя. І зрозуміло, що певні аспекти потребують правового регулювання. Тема, не зважаючи на таке перенесення правовідносин до інтернет-простору, поки що не має достатнього теоретичного обґрунтування. Наукові розробки у цій сфері представлені порівняно невеликою кількістю робіт, переважно загального характеру [1-10].

Тематика здобуває все більшої широти, однак переважно в одному аспекті – захисту авторських прав в інтернет-просторі. Публікації, а також наукові

доповіді на різноманітних конференціях лише підтверджують цю тенденцію. Ми також підтримуємо цей напрям, однак впевнені у значно ширшому колі правового регулювання в інтернет-просторі. Тим більше, деякі вчені (вітчизняні та зарубіжні) пропонують введення нової галузі (підгалузі, інституту права), а в подальшому і законодавства як «Інтернет право». За нашим переконанням, жоден із науковців не може претендувати на право створення нової галузі інтернет-права (що можна зустріти у сучасному науковому середовищі). Адже норми права в цьому випадку будуть лише регулювати відносини, які вже

достатньо довго існують в житті. До того ж, якщо говорити про появу нової галузі права, то предмет її регулювання не може містити в собі тільки правовідносини, що стосуються «авторських прав в інтернеті та способів їх захисту». Він повинен бути значно ширшим та охоплювати практично всі правовідносини, пов'язані із інтернетом.

При цьому існує точка зору учених, які стверджують, що інтернет-простір регулювати не можна! Інакше таким чином, порушується увесь зміст «інтернету» як надбання нової цивілізації – області свободи і рівності.

Особливістю цієї сфери також є й те, що оскільки тема стосується інтернет-простору, то більшість заходів, пов'язаних із її обговоренням намагаються перенести з реального життя до інтернет формату. З'являються такі нові форми обговорення як «вебінари», за допомогою яких конференції в реальному часі транслюються в мережі.

Через те, що інтернет відносини все більше розвиваються, в подальшому існує така вірогідність формування повноцінної галузі інтернет-права із власним предметом і методом. Деякі вчені, втім, уже здійснюють спроби обґрунтувати існування інтернет-права як галузі [4].

Проте, через те, що часто правовідносини в інтернеті згадуються в контексті авторського права, цивільного права, права інтелектуальної власності і т.п., то питання про існування окремої галузі поки що залишається відкритим. Однак все-таки не можна не погодитись, що в науковий і практичний обіг входить поняття «інтернет право». При цьому зустрічаються різні варіанти використання назви: «інтернет право», «інтернет-право», «ІТ-право» тощо. Таким чином, залишається ще певне коло питань теоретичного характеру, які потребують наукової розробки та вирішення.

Національна законодавча база також не представлена великою кількістю нормативно-правових актів з цього питання. Тому особливості правовідносин на просторах інтернету; певна запізненість законодавчого регулювання віртуальних спільнот, що стрімко розвиваються; особливості вікової групи осіб, які переважно шукають в інтернеті ресурси для власного розвитку; не персоналізація та можливість анонімності у спілкуванні – всі ці фактори суттєвим чином впливають на засоби правового регулювання діяльності в інтернеті та способи правового захисту інтересів.

Сучасне століття, коли практично кожний студент чи школяр, вважає власним обов'язком зробити власний сайт, інколи навіть не один (аккаунти у соціальних мережах тут не маються на увазі), нові види правовідносин, які потребують юридичного урегулювання, переходять із реального життя до віртуального. Імовірно, це правильно, коли молода особа отримує певний набір знань у сфері програмування, веб-дизайну або інших, пов'язаних із цим сфер, та намагається одразу застосувати їх на практиці. Таким чином підвищується рівень майстерності та набувається нічим незамінний досвід.

Однак, в переважній більшості випадків такі студенти отримують освіту технічну, а не юридичну. І для формування правового захисту створених ними сайтів, здебільшого не звертаються за допомогою до

юристів. Або хоча б до власних однолітків студентів-юристів, що в даному випадку виглядає більш реалістично. В основному ці адміністратори або власники сайтів використовують такий засіб захисту власного «твору», як копіювання з інших сайтів умов користування ресурсами сайту, договорів, угод користувачів тощо.

З іншого боку, враховуючи певну законодавчу неврегульованість інтернет-простору, володільці сайтів, що займаються цим професійно, також можуть не звертатися за допомогою до юристів.

Тільки деякі сайти, здебільш великих компаній, в яких вже існують юридичні відділи, піклуються про урегулювання договірних відносин із користувачами сайту.

Таким чином, створюється практика неправильного застосування правових норм, неправомірної поведінки суб'єктів – яка потребує коректування. Оскільки створюється практика копіювання. При такому копіюванні, як правило, не вивчаються і ні тонкощі законодавства тієї країни, на території якої знаходиться хостинг, а ні основи національного законодавства. Подібна імітація часто створює впевненість, що сайт має певний юридичний захист. У той час як фактично ані власники сайту, ані власне сайт – юридично будуть не захищені. І при виникненні спірних правовідносин вони не будуть мати достатньої, заздалегідь підготовленої й ефективної правової бази для охорони власних прав та інтересів, окрім загальних норм законодавства, розрахованих в основному на регулювання реальних, а не віртуальних правовідносин.

Із розвитком інтернету, доступністю правової інформації, спостерігається і така тенденція: особа без юридичної освіти, яка ознайомилась із інформацією, що міститься у спеціалізованих книгах, в інтернеті або звернувшись до інших засобів (перегляд коментарів, вивчення текстів, які знайдені в інтернеті тощо), намагається законно створити діючу правову базу сайту. Але ж для цього необхідні не тільки достатні теоретичні знання, але й розуміння принципів, норм цивільного права, а також багатьох інших спеціальних аспектів юриспруденції. Адже особливості створення реально діючих договорів, з якими, погодьтесь, до виникнення спірних відносин ніхто не ознайомлюється досконало та детально, – є уміння розбиратися у величезному теоретичному та понятійному правовому апараті.

У нашому дослідженні ми ставимо за мету розглянути один аспект зазначених правовідносин. А саме складання, розміщення та застосування договору на сайті, що регулює правовідносини між власником (адміністратором) сайту з одного боку, та користувачем сайту – з іншого.

При цьому ми поставили перед собою завдання надати теоретичне обґрунтування дій власника (адміністратора) сайту. По-перше, саме цей суб'єкт правовідносин відповідальний за складання договору. По-друге, через неврегульованість цієї області, склалась певна стереотипізація ролей: правопорушника власника (адміністратора) сайту та добросовісного користувача. Саме тому і мінімальна інформація, яка доступна в літературі, розрахована на захист порушених прав інтернет-користувача. Тим паче наукового обґрунтування потребують всі

аспекти. Це буде сприяти не тільки підвищенню рівня правової культури, але і встановленню режиму законності у не просто регульованому інтернет-просторі.

Тим не менше, необхідно одразу визначитися із метою цього договору. І природньою відповіддю з точки зору власника сайту буде: що б ні за що не нести відповідальності, мати всі права та ніяких обов'язків.

Утім, одразу зазначимо, що договір, розміщений на сайті, не є «панацеєю». При його наявності у власника (адміністратора) сайту не повинно складатися хибне враження вседозволеності, безкарності та відсутності відповідальності в разі використання тої чи іншої статті цього договору. Адже це не так. У будь-якому випадку власник (адміністратор) сайту повинен поводити себе у межах закону і тільки в такому випадку може бути впевнений у можливості захистити власні права та інтереси за допомогою договору.

За нашим переконанням, скоріше сформульованим практикою, ніж детальним вивченням теорії, подібні договори на сайтах мають більш превентивне значення, ніж будь-яке інше. Тобто попереджують скоєння правопорушень.

Через те, що сучасне молоде покоління досі не відрізняється високим рівнем правової культури, хоча і робить у цьому напрямі іноді дуже впевнені кроки, тим паче питання договірних відносин, їх юридичних аспектів, відповідальності – у більшості випадків викликають скоріше страх та бажання ретируватися, ніж вступати до довготривалих спорів.

Велику роль у цьому відіграє й ставлення громадян до національної судової системи, правовий нігілізм, інфантилізм – й тому подібні особливості національного правового менталітету. В цьому контексті із особливою увагою потрібно ставитися до претензій громадян США та Західної Європи, де правова культура знаходиться на певному рівні, а громадяни цих країн краще витратять великі кошти, ніж поступляться вам хоча б одним пунктом у претензіях.

Що стосується співвітчизників, то наявність договору, зазначення в усній чи письмовій відповіді на звернення, із відсиланням до певних статей закону, які підтверджують правоту – скоріш за все «відлякують» або примусять поміркувати «чи варто?» починати спір.

Це може стати певним специфічним, але ефективним превентивним засобом для захисту прав. Однак зазначимо, що спірні правовідносини з різних причин краще вирішувати у суді та приходити до компромісу, який би не порушував законних прав та інтересів.

Такі «угоди користувачів» стрімко набрали популярність серед власників та адміністраторів сайтів. За невеликий проміжок часу вже є рідкістю зустріти сайт без такого договору. І якщо угоди на сайтах із високою відвідуваністю, популярних – складені не без допомоги професійних юристів, то для більшості інших сайтів характерним є копіювання або «мавпування» договорів на інших сайтах. Для договірних юридичних конструкцій

копіювання недопустиме. Це провокує повторення правових неточностей, незрозуміння їх значення тощо.

У цій статті ми спробували визначити сферу тих нових відносин, які потребують регулювання та теоретичного обґрунтування. В наших подальших дослідженнях ми бачимо необхідність паралельно з практичними рекомендаціями надавати детальні пояснення їх теоретичної бази, щодо концепції складання та особливостей створення «Договору на сайті», його ролі, функцій, мети, принципів, методів, що до нього застосовуються, основ правового регулювання спірних правовідносин, можливих превентивних заходів.

Для підвищення правової культури населення також необхідно надавати інформацію простою та доступною мовою для осіб заінтересованих у захисті своїх прав та законних інтересів. Що дозволить навіть при зверненні до спеціаліста вже мати достатні базисні правові знання для складання та розуміння певного виду договору.

Таким чином, науковою та практикуючою юридичною спільнотою поки що не сформований єдиний підхід до розуміння необхідності регулювання відносин в інтернет-просторі. Однак будь-які права громадян, законні інтереси мають бути захищені, незалежно від того, де вони реалізуються: в реальному житті або віртуальному. Через те, що інтернет є сферою не порівнюваною до сих пір із будь-якою іншою, то й у вчених з'являється необхідність розробити зовсім нові теоретичні та практичні методи, підходи тощо. Що і буде предметом наших подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Д. В. Правова природа доменних імен інтернет [Текст] : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Цивільне право, сімейне право, цивільний процес, міжнародне приватне право / Д. В. Бойко. – Х. : Б. в., 2005. – 19 с.
2. Васильченко С. Л. Інтернет як знаряддя охорони правопорядку [Текст] / С. Л. Васильченко, В. В. Губарець // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2000. – №2. – Ч. 1. – С. 33-36.
3. Горшко О. І. Гендерні аспекти інтернет-комунікацій [Текст] : автореферат дис. ... д-ра соціолог. наук : 22.00.04 Спеціальні та галузеві соціології / О. І. Горшко. – Х. : Б. в., 2010. – 33 с.
4. Даниленков А. В. Інтернет-право [Текст] / А. В. Даниленков // «Юстицинформ». – Москва. – 2014. – 142 с.
5. Денисова Р. О. Реалізація авторських прав в Інтернеті [Текст] / Р. О. Денисова // Проблеми законності : академ. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій; редкол. В. Тацій [та ін.]. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. – Вип. 110. – С. 106-113.
6. Ємельянчик С. О. Правові проблеми статусу провайдера (оператора) у договірному регулюванні надання послуг доступу в Інтернет [Текст] / С. О. Ємельянчик // Юридична осінь 2010 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (23-24 листопада 2010 року) / Нац. юрид. акад. України. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. – С. 292-295.
7. Кіпа О. О. Правопорушення в мережі Інтернет [Текст] / О. О. Кіпа // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 346-350.
8. Кукса В. Обмежимо необмежене! Українська влада намагається встановити контроль над Інтернетом. У власних інтересах [Текст] / В. Кукса // Галицькі контракти. – 2000. – 27 (3-9 липня). – С. 10-12.
9. Олещук П. Ефективність інтернет-блогу як засобу політичної комунікації [Текст] / П. Олещук // Політичний менеджмент. – 2010. – № 3. – С. 107-115.
10. Пастухов О. М. Особливості розміщених в Інтернеті творів як предмет авторського права та проблеми їхньої правової охорони [Текст] / О. М. Пастухов // Адвокат. – 2001. – 1. – С. 15-16.